

«МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ НАУКИ І ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА УКРАЇНОЗНАВСТВА

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
«ДНІПРОВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ І ПЕДАГОГІКИ

ФІЛОСОФІЯ І КУЛЬТУРА В АНТРОПОЛОГІЧНИХ ВИМІРАХ СУЧASНОСТІ

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

XII міжнародної наукової конференції
з нагоди Всесвітнього Дня Філософії (UNESCO)

16 листопада 2023 року

Дніпро

Філософія і культура в антропологічних вимірах сучасності : зб. тез доп. XII міжнар. наук. конф. з нагоди Всесвіт. Дня Філософії (UNESCO), 16 листоп. 2023 р. / М-во освіти і науки України, Укр. держ. ун-т науки і технологій, каф. Філософії та українознавства, Нац. техн. ун-т «Дніпров. політехніка», каф. Філософії і педагогіки. – Дніпро : УДУНТ, 2023. – 142 с.

У збірнику опубліковані тези доповідей XII міжнародної наукової конференції «Філософія і культура в антропологічних вимірах сучасності» з нагоди Всесвітнього Дня Філософії (UNESCO). В центрі уваги учасників знаходиться своєрідність нинішньогозвучання антропологічних проблем. Переосмислюючи усталену протягом попередніх десятиліть тезу про «смерть людини», учасники конференції зосереджують увагу на особливостях трансформації уявлень про природу людини та її покликання в умовах військового часу. Також аналізуються актуальні проблеми філософської антропології, специфіка філософії та культури в добу метамoderну, осмислюється феномен війни як визначальний чинник сучасної рецепції одвічних філософських проблем. Учасники конференції виходять за межі усталеного європоцентризму та пропонують нові підходи до вивчення спадку вітчизняних мислителів. Червоною ниткою крізь всі матеріали конференції проходить ідея діалогу з геніальними попередниками як ключ до досягнення своєрідності звучання антропологічних проблем.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Голова організаційного комітету:

д-р техн. наук, професор Юрій ПРОЙДАК – проректор з наукової роботи УДУНТ

Співголови організаційного комітету:

д-р філос. наук, професор Анатолій МАЛІВСЬКИЙ,

д-р філос. наук, професор Юлія ШАБАНОВА

Ця робота ліцензується відповідно до [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

DOI: 10.15802/lib.0010ER.23

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

ПЕТРУШЕНКО В.

АНТРОПОЛОГІЧНІ ВИМІРИ МЕТАФІЗИКИ ТА ОНТОЛОГІЇ ТА СИТУАЦІЯ СУЧАСНОЇ ІСТОРИЧНОЇ ДОБИ 6

БОЙЧЕНКО М.

ВІЙНА ЯК ВИПРОБУВАННЯ ЛЮДЯНОСТІ..... 9

ШАБАНОВА Ю.О.

МЕТАМОДЕРН ТА СУЧASNІ ТЕНДЕНЦІЇ ФІЛОСОФІЇ..... 13

ЛІМОНЧЕНКО В.В.

ПЕРВЕРСІЇ МЕТАНОЇ У СВІТЛІ ФЕНОМЕНУ ОСВІТИ..... 19

ХМІЛЬ В.В.

ФАНТОМНИЙ БІЛЬ ФІЛОСОФСЬКОЇ АНТРОПОЛОГІЇ 23

ЗАГРІЙЧУК І.

ЕТИКА ВІЙСЬКОВОГО ЧАСУ І СУЧАСНИЙ СВІТ..... 27

ДОННІКОВА І.

АНТРОПОКУЛЬТУРНІ ВИМІРИ ОСВІТИ: НАВЧАННЯ ЯК РОЗУМІННЯ..... 31

МАЛІВСЬКИЙ А.М.

СУЧАСНА РЕЦЕПЦІЯ АНТРОПОЛОГІЧНИХ ВЧЕНЬ СКОВОРОДИ І КАНТА 34

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІЛОСОФСЬКОЇ АНТРОПОЛОГІЇ

ДАНИЛОВА Т.

A FEW THOUGHTS ON SPIRITUALLY IN THE CONTEMPORARY WORLD 37

ХМІЛЬ Т. В.

ПАРАДИГМА ЦЛІСНОСТІ ЛЮДИНИ В ПОСТМОДЕРНІЗМІ 40

БІЛОУСОВА К.О.

ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ЛЮДИНИ В ФІЛОСОФІЇ КОХАННЯ 43

СЕМЕНОВ І.

ПРОБЛЕМА ЛЮДСЬКОГО ІСНУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ФІЛОСОФСЬКОЇ АНТРОПОЛОГІЇ ТА ЕКЗИСТЕНЦІЙНОЇ ФІЛОСОФІЇ 46

ШАБАНОВ Д.О.

УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ У КОРПОРАТИВНІЙ ОСВІТІ В УМОВАХ НЕПЕРЕДБАЧЕНОСТІ 49

ФІЛОСОФІЯ ТА КУЛЬТУРА В ДОБУ МЕТАМОДЕРНУ

ПЕТИНОВА О., ДИЛЯН А.

ПРОСЛУГУВАННЯ В ПРОБЛЕМНОМУ ПОЛІ МИСТЕЦТВА ТА КУЛЬТУРИ ДОБИ МЕТАМОДЕРНУ 54

ПАЛАГУТА В.І.

КОНЦЕПТ СВОБОДИ У СУЧASNУМУ ВИМІРІ ДОБИ МЕТАМОДЕРНУ 57

ТАРАСОВА Н.Ю.

ПРОБУДЖЕННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ: НА МЕЖІ ТЕОРІЙ КІНЦЯ ІДЕНТИЧНОСТІ ФІЛОСОФІЇ ПОСТМОДЕРНІЗМУ 61

МЕЧИКОВ С.А.

ФЕНОМЕН ПОСТПРАВДИ В ТРАНСФОРМАЦІЯХ МЕТАМОДЕРНУ 65

ОДИНЕЦЬ О.

МЕТАМОДЕРНИЙ ВИМІР ФІЛОСОФІЇ ЗДОРОВ'Я 68

ФЕНОМЕН ВІЙНИ В ФІЛОСОФСЬКОМУ ОСМИСЛЕННІ

ВІСОЦЬКА О.

ІНФОРМАЦІЙНІ ВІЙНИ ЗА ДОБУ МЕТАМОДЕРНУ: УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ 72

БЕРЕСТЕНЬ Ю.

ДИСКУРС МЕТАМОДЕРНУ ТА ВІЙНА ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН 75

ГУЖВА А.POPULISM AND CONSPIRACY THEORIES: UNMASKING THE MASS-MAN IN THE ULTIMATE SITUATION
OF WAR 79**ВЛАСОВА О.**

ТЕРОРИЗМ У СУЧASНОМУ СВІТІ: ТЕМПОРАЛЬНІ АСПЕКТИ 82

КАЧУРІНА В.

БОЙОВІ МИСТЕЦТВА ЯК ІНСТРУМЕНТ ВІДТВОРЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ТРАДИЦІЙ 85

АНТРОПОЛОГІЧНІ ВІМІРИ ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКИХ СТУДІЙ**ПЕТРУШЕНКО О.**

СКЕПТИЦІЗМ У ПОСТМОДЕРНІСТСЬКИХ ТЕОРІЯХ 88

ХАНЖИ В.ПРИНЦІП АВТОНОМІЇ ВОЛІ ТА «АНТРОПОЛОГІЗАЦІЯ» ЧАСУ У ВЧЕННІ І. КАНТА: ВІДГУК У КОНЦЕПЦІЇ
АНТРОПНОГО ЧАСУ 91**КРЕТОВ П. В., КРЕТОВА О.І.**

ДОСВІД ТА ІСТОРИЧНИЙ ДИСКУРС: ФЕНОМЕНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ 95

ЗАХАРЧУК О. Ф.МЕТАФІЗИКА ФРІДРІХА НІЦШЕ В КОНТЕКСТІ ПЕРЕХОДУ ВІД КЛАСИЧНОЇ ДО НЕКЛАСИЧНОЇ
ПАРАДИГМИ 99**СЕМРАК Я. С.**

КОНЦЕПЦІЯ САМОПІЗНАННЯ В ФІЛОСОФІЇ ПЛАТОНА 102

ШВЕЦОВА М. Б.

ФІЛОСОФІЯ ДЖОНА ЛОККА ЯК ПОШУКИ ЗАСАД ЛЮДСЬКОЇ ПОВЕДІНКИ 105

ЛІТМАН О.М.

МІСЦЕ ТРІАДИ В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФСЬКОЇ ТА РЕЛІГІЙНОЇ ДУМКИ 108

ТУМА Т.С.

ПРОБЛЕМА ДОЦІЛЬНОСТІ ЯК ГАРМОНІЯ СВІТУ В ГОТФРІДА ЛЕЙБНІЦА 111

АДАМЯН Г.

MAGIA NATURALIS, ЯК СКЛАДОВА СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ НАТУРФІЛОСОФІЇ ДЖОРДАНО БРУНО 114

ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ ФЕНОМЕНІВ КУЛЬТУРИ ТА МИСТЕЦТВА**ШЕВЧУК С.**

ЦІННОСТІ ТА НАУКА: ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ 118

ГОДЕНКО-НАКОНЕЧНА О. П.

ВІЙНА І МОВА МИСТЕЦТВА 122

ІЛ'ЇН В.

ПЕРСПЕКТИВИ ВІЗУАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ В СУЧASNІЙ ОСВІТІ 126

АЙТОВ С.ІСТОРИЧНА АНТРОПОЛОГІЯ ЯК СУЧАСНА ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ І ОСМИСЛЕННЯ ДИНАМІКИ
ГЕОКУЛЬТУРНИХ СИСТЕМ 130**РЕЛІГІЙНІ СЕНСИ ЛЮДСЬКОГО ІСНУВАННЯ****МИРОШНИЧЕНКО О.В.**

ВИКЛИКИ ДЛЯ РЕЛІГІЙ ТА ЦЕРКВИ У СУЧASNІЙ УКРАЇНІ 133

ЮВСЕЧКО Я.

РЕЛІГІЙНІ ОРГАНІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ ВІЙНИ 135

СВІТЛИЦЬКА В.

СТАТУС ЖІНКИ В ХРИСТИЯНСТВІ 139

CONTENTS

PIENARY SESSION

PETRUSHENKO V.	
ANTHROPOLOGICAL DIMENSIONS OF METAPHYSICS AND ONTOLOGIES AND THE SITUATION OF THE PRESENT HISTORICAL ERA	6
BOYCHENKO M.	
WAR AS A TEST OF HUMANITY	9
SHABANOVA YU. O.	
METAMODERN AND CONTEMPORARY TRENDS OF PHILOSOPHY	13
LIMONCHENKO V.V.	
PERVERSIONS OF METANOIA.....	19
KHMIL V.V.	
THE PHANTOM PAIN OF PHILOSOPHICAL ANTHROPOLOGY	23
ZAGRIYCHUK I.	
ETHICS OF THE MILITARY TIME AND THE MODERN WORLD	27
DONNIKOVA I.	
ANTHROPOCULTURAL DIMENSIONS OF EDUCATION: LEARNING AS UNDERSTANDING	31
MALIVSKYI A. M.	
MODERN RECEPTION OF ANTHROPOLOGICAL CONCEPT'S OF SKOVORODA AND KANT.....	34

TOPICAL ISSUES OF PHILOSOPHICAL ANTHROPOLOGY

DANYLOVA T.	
A FEW THOUGHTS ON SPIRITUALLY IN THE CONTEMPORARY WORLD	37
KHMIL T.	
THE PARADIGM OF HUMAN INTEGRITY IN POSTMODERNISM	40
BILOUSOVA O.	
PHILOSOPHICAL AND ANTHROPOLOGICAL ANALYSIS OF HUMAN IN THE PHILOSOPHY OF LOVE	43
SEMENOV I.	
THE PROBLEM OF HUMAN EXISTENCE IN THE CONTEXT OF PHILOSOPHICAL ANTHROPOLOGY AND EXISTENTIAL PHILOSOPHY	46
SHABANOV D. O.	
KNOWLEDGE MANAGEMENT AT CORPORATE ENVIRONMENT IN CONDITIONS OF UNCERTAINTY	49

PHILOSOPHY AND CULTURE IN THE METAMODERN ERA

PETINOVA O., DILYAN A.	
DESIGN IN THE PROBLEM FIELD OF ART AND CULTURE IN THE METAMODERN ERA	54
PALAHUTA V.I.	
THE CONCEPT OF FREEDOM IN THE MODERN DIMENSION OF THE METAMODERN AGE	57
TARASOVA N. YU.	
IDENTITY AWAKENING: ON THE BORDER OF THE THEORIES OF THE END OF IDENTITY IN THE PHILOSOPHY OF POSTMODERNISM	61
MECHYKOV S. A.	
THE PHENOMENON OF POST-TRUTH IN THE TRANSFORMATIONS OF THE METAMODERN	65
ODYNETS O.	
THE METAMODERN DIMENSION OF THE PHILOSOPHY OF HEALTH.....	68

THE PHENOPENON OF WAR IN PHILOSOPHICAL COMPREHENSION

VYSOTSKA O.	
INFORMATION WARS IN THE AGE OF METAMODERNITY: UKRAINIAN CONTEXT	72

BERESTEN YU.	
METAMODERN DISCOURSE AND WAR AS A SOCIO-CULTURAL PHENOMENON	75
GUZHVA A.	
POPULISM AND CONSPIRACY THEORIES: UNMASKING THE MASS-MAN IN THE ULTIMATE SITUATION OF WAR	79
VLASOVA O.	
TERRORISM IN THE MODERN WORLD: TEMPORAL ASPECTS	82
KACHURINA V.	
MARTIAL ARTS AS A TOOL FOR REPRODUCING UKRAINIAN NATIONAL TRADITIONS	85
<i>ANTHROPOLOGICAL MEASUREMENTS OF HISTORICAL-PHILOSOPHICAL STUDIES</i>	
PETRUSHENKO O.	
SKEPTICISM IN POSTMODERNIST THEORIES	88
KHANZHY V.	
THE PRINCIPLE OF AUTONOMY OF THE WILL AND THE ‘ANTHROPOLOGIZATION’ OF TIME IN THE DOCTRINE OF I. KANT: RESPONSE IN THE CONCEPT OF ANTHROPIC TIME	91
KRETOV P., KRETOVA O.	
EXPERIENCE AND HISTORICAL DISCOURSE: PHENOMENOLOGICAL ASPECT	95
ZAHARCHUK A. F.	
METAPHYSICS OF FRIEDRICH NIETZSCHE IN THE CONTEXT OF THE TRANSITION FROM THE CLASSICAL TO THE NON-CLASSICAL PARADIGM	99
SEMRAK Y. S.	
SELF-KNOWLEDGE IN PLATO’S PHILOSOPHY	102
SHVETSOVA M. B.	
JOHN LOCKE’S PHILOSOPHY AS A SEARCH FOR FOUNDATIONS OF HUMAN BEHAVIOUR	105
LITMAN M.	
THE PLACE OF TRIAD IN THE HISTORY OF PHILOSOPHICAL AND RELIGIOUS THOUGHT	108
TUMA T. S.	
THE PROBLEM OF REASONABILITY AS THE HARMONY OF THE WORLD IN GOTTFRIED LEIBNITZ	111
ADAMYAN H.	
MAGIA NATURALIS AS A COMPONENT OF MEDIEVAL PHILOSOPHY BY GIORDANO BRUNO	114
<i>PHILOSOPHICAL COMPREHENSION OF THE CULTURE AND ART PHENOMENA</i>	
SHEVCHUK S.	
VALUES AND SCIENCE: A HISTORICAL AND PHILOSOPHICAL ASPECT	118
GODENKO-NAKONECHNA O. P	
WAR AND THE LANGUAGE OF ART	122
ILIN V.	
PERSPECTIVES OF VISUAL CULTURE IN MODERN EDUCATION	126
AYTOV S.	
HISTORICAL-ANTHROPOLOGY AS A MODERN PHILOSOPHY OF HISTORY AND UNDERSTANDING OF THE GEOCULTURAL SYSTEMS DYNAMIC.....	130
<i>RELIGIOUS MEANINGS OF HUMAN EXISTENCE</i>	
MIROSHNYCHENKO O.	
POSTULATES FOR RELIGION AND THE CHURCH IN MODERN UKRAINE	133
YUVSECHKO YA.	
RELIGIOUS ORGANIZATIONS OF UKRAINE IN THE FACE OF WAR CHALLENGES.....	135
SVITLYTSKA V.	
STATUS OF WOMEN IN CHRISTIANITY	139

Семенов І.

Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського (Одеса, Україна),
ел. пошта: mr.sem.igor@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6855-7794.

Проблема людського існування в контексті філософської антропології та екзистенційної філософії

Розглянуто особливості дослідження проблеми людського існування з позицій філософської антропології та екзистенційної філософії. Виявлено особливості розвитку сучасної екзистенційно-антропологічної ситуації.

Ключові слова: екзистенційна філософія, людське існування, проблема існування, сенс життя, філософська антропологія.

Semenov I.

South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushinsky (Odesa, Ukraine),
e-mail: mr.sem.igor@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6855-7794.

The problem of human existence in the context of philosophical anthropology and existential philosophy

The peculiarities of the study of the problem of human existence from the standpoint of philosophical anthropology and existential philosophy are considered. The peculiarities of the development of the modern existential and anthropological situation are revealed.

Keywords: existential philosophy, human existence, problem of existence, meaning of life, philosophical anthropology.

Швидкий темп сучасного життя зумовлює те, що суспільство навіть немає часу подумати про справжню сутність свого існування. Чи є сенс в наших щоденних діях чи сенс у нашему житті загалом? Ці питання є фундаментальними та досліджувалися ще давніми філософами. Але чіткої відповіді на них досі немає. Це дозволяє їх вважати одними з найскладніших питань, які стоять перед людством на протязі усієї історії його існування.

Проблема розуміння сутності людського існування, прояснення його змісту є проблемою міждисциплінарною. Тому вона розглядається з різних аспектів: релігійного, філософського, етичного, соціологічного, соціально-психологічного¹.

Філософія завжди виявляла інтерес до людини, до її власного пізнання. Тому в кожній філософській системі людина певним чином знаходиться в основі філософських запитів. Активне дослідження проблеми людського існування, як основного предмета історико-філософського дискурсу набуло особливого значення серед філософів ХХ ст. В цей час людина вивчалася як самодостатня частина культури і суспільства, як багатоплановий,

мислячий, творчий суб'єкт, а її життєвий світ – як поле активної самореалізації. Дослідження проводилися представниками екзистенційної філософії. Екзистенціальна філософія – це цілісний ідейний рух, який, сформувавшись на історичному ґрунті кризових явищ ХХ ст., охопив екзистенціалізм, філософську антропологію та персоналізм, сконцентрований навколо спільної для них проблеми – людини.

Екзистенціальна філософія спробувала відшукати теоретико-методологічні шляхи комплексного вивчення людини, осмислення й розв'язання проблем її життя². У ній поєдналися попередні філософські традиції осмислення людської реальності, а нові здобутки дозволили говорити про цілком самостійну філософську дисципліну. Тому вона стала однією з найвпливовіших філософських течій ХХ ст., що утворилася в епоху кризи класичних філософських систем.

Формування усіх ключових філософських тем в межах екзистенційної філософії здійснювалося саме з антропологічної позиції. Головні напрямки цієї течії пов'язані із дослідженням та осмисленням людини як проблеми, що протистоїть теологічним, матеріалістичним, психологічним, психіатричним та психоаналітичним її трактуванням. Основні напрямки можна розділити на:

1. Релігійне визнає наявність Бога. До релігійних екзистенціалістів належали М. Бубер, П. Тілліх. Серед інших релігійних екзистенціалістів – К. Ясперс, Г. Марсель та К. Ранер.
2. Матеріалістичне стверджує «смерть Бога». Представниками матеріалістичних екзистенціалістів є М. Хайдеггер (хоча він заперечував, що він був екзистенціалістом) і Ж.-П. Сартр.

Не дивлячись на різницю напрямків, головним питанням було: «Що означає існувати як людина?». Представники обох напрямків зосереджувалися на окремих людських життях та гострій неминучості страждань й вибору для кожного індивідуума. Вони вказували, що усвідомлення людських турбот й людського досвіду має велике значення у світі, який виявився здебільшого непізнаваним. У центрі уваги стояв імператив «бути особистістю». Проте для деяких екзистенціалістів (особливо М. Бубера) був важливим інший імператив: «бути індивідом у суспільстві».

Варто відзначити, що ні філософською антропологією, ні екзистенціалізмом образ людини не створювався згідно певних історичних умов. Навпаки, питання про сутність людини ставилося з точки зору вічної мінливості та трансформації. Людина досліджувалася як особистість, що виступає життєвим потоком, змінним та прогресивним у своєму розвитку.

Якщо представниками філософської антропології (М. Шелером, А. Геленом, Г. Плеснером) ставилася мета виведення цілісного поняття людини шляхом застосування даних і тлумачень в аспекті різних наук³. Представники екзистенціалізму у дослідженні проблеми людини виходили з її існування, стану свідомості та переживань.

Коло симпліческих питань, що досліджувалося в межах філософської антропології та екзистенційної філософії продовжує залишатися актуальним і зараз. Сучасна екзистенційно-антропологічна ситуація розгортається навколо категорій людського існування та форм самовизначення людини. Більшість сучасних уявлень про сенс життя сягають ще ідей минулого. Сенсожиттєві ж концепції, будучи невід'ємною частиною духовної культури суспільства, не можуть плідно досліджуватися у відриві від соціокультурної ситуації, що породила їх – світогляду конкретного суспільства та конкретної історичної епохи, з їх стереотипами, цінністями та проблемами

Дослідження проблеми людського існування в контексті філософської антропології спрямовані на виявлення проблемного поля людського самовизначення у складному симпліческому та діяльнісному просторі сучасної культури. Антропологічні та екзистенційні світоглядні установки розвиваються завдяки новим евристичним можливостям для розуміння та осмислення прикордонних питань буття. Екзистенційні питання досліджуються із застосуванням положень науки та філософської антропології, що дозволяє знаходити нові підходи до висвітлення таких екзистенційно значущих питань, як феномен людини, модуси людського існування, специфіка людського буття, сенс життя та призначення людини.

Можна з впевненістю сказати, що філософська антропологія та філософія екзистенціалізму, об'єднуючись є спільним джерелом та міцним фундаментом для розкриття проблеми пошуку сенсу існування сучасної людини в його багатовимірності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Воропаєва В. Г. Антропологічні засади дослідження людини як цілісної істоти: теоретико-методологічний аналіз. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2008. № 33. С. 169-176.
2. Стеценко В. Антропологічні виміри екзистенціальної філософії. соціогуманітарні проблеми людини. 2010. № 5. С. 50-59.
3. Хамітов Н.В. Філософська антропологія: світовий та вітчизняний контексти. вісник національної академії наук України. 2021. № 5. С. 81-94.